

Dillerarası Etkileşim: Çokdilli Ortamlarda Sözdizimsel Gelişim ve Nesne Düşürme

Elifcan Öztekin ve Belma Haznedar

Özet

Son yıllarda dil edinimi alanında gerek ikidilli gerekse üçdilli veya çok dilli bireylerle yapılan çalışmaların pek çoğunun 'diller arası etkileşim' olgusuna odaklandığı görülmektedir (bkz. Hulk ve Müller, 2000; Serratrice, Sorace ve Paoli, 2004; Cenoz, 2003). Üçüncü dil ediniminde diller arası tipolojik yakınlık, dilleri edinim sırası, dil yeterliliği vb. etkenler son yıllarda sıkça tartışılan konular arasında yer almaktadır (bkz. Cenoz, 2003; Bardel & Falk, 2010; Flynn, Foley & Vmnitskaya, 2004; Iverson, 2010; Rothman, 2010). Bu çalışma kapsamında 1. dili Türkçe (D1), 2. dili İngilizce (D2), 3. dili İtalyanca olan yetişkinlerde, bu üç dilin farklılık gösterdiği nesne durumundaki adillerin düşürülmesi olgusu incelenmiştir. Veriler, orta ve ileri düzeyde üçüncü dil olarak İtalyanca öğrenen 22 katılımcıdan, yazılı olarak İtalyanca dialog tamamlama ve bağlam tamamlama etkinliği yaptırılarak elde edilmiştir. Önbulgular, katılımcıların 1. Dil olan Türkçedeki nesnelere düşürme eğilimlerini, sözdizimsel olarak mümkün olmadığı halde D3 İtalyancada belirli oranlarda gösterdiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, nesne görevindeki adilleri sözdizimsel olarak 2. dildeki sıralamayla kullanan az sayıda katılımcıya özgü veri de elde edilmiştir. Bu bulgular, Tipolojik Yakınlık Modeli (Rothman ve Cabrelli Amaro, 2010) ile uyumlu olup, 3. dil ediniminde hem 1. hem de 2. dilin diller arası etkileşimde etkili olabileceğini ve bu geçişin her zaman amaç dildeki yapıyla benzerlik gösteremeyeceğini, algılanan ya da var olan tipolojik yakınlığın dil geçişinde belirleyici faktör olabileceğini göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Dillerarası etkileşim, nesne düşürme, üçüncü dil edinimi, üçüncü dil edinim modelleri

Giriş

İkinci dil ediniminde edinilen amaç dil ile birinci dil arasındaki olası etkileşim olgusu son yıllarda pekçok araştırmaya konu olmuştur. Daha önce edilmiş olan bir dilin ikinci bir dilin edinimi sırasında oynadığı rolün, insan zihninde dillerin nasıl sınıflandırıldığıın anlaşılmasına katkıları olabileceği düşünülmektedir.

Üçüncü dil edinimi alanında yapılan çalışmalar çokdilli bireylerde hedef dilin edinimi sırasında birinci ve ikinci dillerin bu süreçteki olası etkileşimlerini incelemektedir. Bu bağlamda en önemli araştırma sorularından biri, biridnci (D1) ve ikinci (D2) dillerin üçüncü (D3) dil edinimini nasıl etkilediği olmuştur. Alanyazında bu soruya yönelik farklı yaklaşımlar bulunmaktadır: 1) yalnızca birinci dilden aktarım 2) ikinci dil konumu faktörü 3) birikimli artış modeli 4) tipolojik yakınlık modeli.

Yalnızca birinci dilden aktarım yaklaşımı; üçüncü dil edinimi sırasında dil aktarımı için tek kaynak dil olarak birinci dili kabul ederken ikinci dilin aktarıma etki etmeyeceğini öne sürmektedir. Bu görüş, birinci dilden sonra edinilen tüm dillerin, bu

*Elifcan Öztekin, Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, elifcan.oztekin@boun.edu.tr
Prof. Dr. Belma Haznedar, Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, haznedab@boun.edu.tr*

birinci dil yoluyla edinildiğini, bu açıdan ikinci ve üçüncü dili edinmede bir rolü olmayacağını ileri sürmektedir. Bu açıdan, üçüncü dil edinim süreci ikinci dilin edinim sürecinden çok farklı değildir; her ikisi de bireyin birinci dili yoluyla öğrendiği dillerdir.

“İkinci dil konumu faktörü” (Bardel ve Falk 2007) olarak adlandırılan bir diğer yaklaşım, ikinci dilin üçüncü dil edinimi sırasında diller arası etkileşim için tek kaynak dil olacağını savunmaktadır. Bunun nedeni, ikinci dilin bireyin üçüncü diliyle birinci dili arasındaki olası geçişi engellediği görüşüdür. Bu yaklaşımın çıkış noktası olan çalışmada, araştırmacılar iki dil arasında farklılık gösteren sözdizimsel bir yapıyı, bir grupta birinci dilde grupta ikinci dil olacak şekilde eşleştirerek bireylerin üçüncü bir dili edinirken bu özelliğin üçüncü dile geçişini incelemiştir. Sonuçlar her iki grupta da, özelliğin üçüncü dilde bulunmasından bağımsız olarak sadece ikinci dillerindeki kullanımı üçüncü dillerinde de kullanmışlardır. İki grupta da birinci dilden üçüncü dile aktarım olmadığı gözlenmiştir. Bardel ve Falk bu sonuçlarda, ikinci dilin daha sonra edinilmiş bir dil olarak üçüncü dil edinimi sırasında diller arası geçişte öncelikli kaynak dil olacağını çıkarmışlardır. Katılımcıların birinci dillerinin incelenen sözdizimsel yapı açısından üçüncü dillerine benzerlik gösterdiği durumlarda bile benzerlik göstermeyen ikinci dillerindeki yapıyı aktarmaları, ikinci dilin daha baskın konumda olduğunu ima etmiştir. Bu sebeple, bu yaklaşım ikinci dilin konumunun bir dillerarası geçişte bir faktör olduğunu öne sürmüşlerdir.

Falk ve Bardel (2011) diller arası etkileşime getirdikleri bu yaklaşımı test etmek için başka bir çalışmada üçüncü dil olarak Almanca’da adillerin kullanımını incelemiştir. İki grup katılımcıdan bir grupta İngilizce birinci, Fransızca ikinci dil konumundayken, diğerinde tam tersi profildeki bireyler test edilmiştir. Testlerde, nesne konumundaki adillerin fiilden önce ve fiilden sonra kullanılması açısından farklılık göstermesinin, katılımcıların üçüncü dil Almanca’daki etkisi incelenmiştir. İngilizce’de nesne konumundaki adiller fiilden sonra konumlanırken, Fransızca’da fiilden önce konumlandırılmaktadır. Almanca ise her iki yapıyı farklı bağlamlarda gerekli kılmaktadır. Katılımcılar üçüncü dil Almanca’da, ikinci dillerinin mümkün kıldığı sözdizimsel yapıyı kullanmışlardır. Bireylerin bu eğilimi, tekrar ikinci dilin diller arası geçişte daha güçlü rolü olduğu görüşünü güçlendirmiştir.

Birinci dilin diller arası etkileşimde tek kaynak dil olduğu görüşünü, İkinci Dil Konumu Faktörü yaklaşımından farklı bir açıdan inceleyen görüşler de ortaya atılmıştır. Bir yaklaşımda, üçüncü bir dilin ediniminde, daha önce edinilmiş olan hem birinci hem de ikinci dilin, üçüncü dile benzerlik gösteren özelliklerinin dil edinim sürecini destekleyecek şekilde dillerarası etkileşime girebileceği savunulmuştur. Flynn ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında, birinci dili Kazakça ikinci dili Rusça ve üçüncü dili İngilizce olan bireylerin üçüncü dildeki sözdizimsel gelişimini, birinci dili Japonca ikinci dili İngilizce olan bireylerin ikinci dil edinimlerini inceleyen başka bir çalışmanın ortaya koyduğu eğilimlerle karşılaştırmışlardır. İncelenen sözdizimsel olgu açısından, Kazakça ve Japonca birbirlerine benzerlik gösterirken, Rusça ve İngilizce diğer iki dilden farklılık göstermektedir. Araştırmacılar, dillerarası etkileşimde eğer yalnızca birinci dil etkili oluyorsa, birinci dili Kazakça olan katılımcıların İngilizce öğrenirken birinci dili Japonca olan bireylerin ikinci dil olarak İngilizce öğrenirken gösterdiği

eğilimleri göstereceklerini, ikinci dil olan ve İngilizce'ye benzerlik gösteren Rusça'nın ise ikinci dil olmasından dolayı etkileşime girmeyeceğini beklemişlerdir. Fakat sonuçlar, ikinci dil olarak Rusça öğrenmiş olan katılımcıların üçüncü dil İngilizce'deki benzer sözdizimsel yapıları doğru kullandıklarını, birinci dilleri olan Kazakça'da farklılık gösteren yapıları üçüncü dile aktarmadıkları görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak, Flynn ve arkadaşları (2004), Birikimli Artış Modeli olarak adlandırılan bir model ortaya atmışlardır. Bu yaklaşım, edinilmiş olan dillerin yeni bir dil edinilirken hedef dile benzerlik gösteren özelliklerin aktarılacağını, bu etkileşimde hem birinci hem de ikinci dilin katılacağını savunmaktadır.

Birikimli Artış Modeli üçüncü dil edinimi için daha önce edinilmiş dillerin diller arası etkileşimde üçüncü dile benzerlik gösteren özelliklerin etkili olacağını ve benzerlik göstermeyen özelliklerde ise o dilin etkileşime girmeyeceğini ön görmesi, üçüncü dil ediniminde görülen ve benzerlik göstermeyen birinci veya ikinci dil özelliklerinin etkisini açıklanmasında bir boşluk bırakmaktadır. Rothman ve Cabrelli Amaro (2010) bir çalışmada, Latin kökenli dilleri (İtalyanca, İspanyolca ve Fransızca) Latin kökenli olmayan İngilizce ile gizli özne özelliği üzerinden karşılaştırmışlardır. İki gruba ayrılan katılımcılardan birinci grubun birinci dili İngilizce, ikinci dili İspanyolca ve üçüncü dili İtalyanca iken, diğer grupta üçüncü dil Fransızcadır. Bu iki grup katılımcının üçüncü dil İtalyanca ve Fransızca'da gizli özne özelliği açısından birinci veya ikinci dillerinden etkilendikleri gözlenmiştir. İngilizce ve Fransızca sözdizimsel olarak gizli özneye izin vermezken, İspanyolca ve İtalyanca'da gizli özne özelliği bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, her iki grupta da ikinci dil olan İspanyolca'nın gizli özne kullanabilme özelliğini üçüncü dillerine yansıttıklarını göstermiştir. Bu durumda, katılımcılar özelliklerin benzer olup olmamasına bakmaksızın ikinci dillerinden üçüncü dillerine gizli özne özelliğini aktarmışlardır. Birikimli Artış Modeli, üçüncü dilin İtalyanca olduğu grupta bu durumu özellikler benzer olduğu için ikinci dilden aktarım gerçekleşmiş olarak açıklayabilse de, üçüncü dilin Fransızca olduğu grupta benzer özellik gösteren birinci dil İngilizce'nin değil İspanyolca'nın etkili olmasını açıklamamaktadır. Bu eğilimi açıklayabilmek için Birikimli Artış Modeli'ne bir düzenleme niteliği taşıyan Tipolojik Yakınlık Modeli (The Typological Primacy Model) öne sürülmüştür. Bu model, çok dilli ortamlarda diller arası geçişte kaynak dili belirleyen faktörün var olan ya da bireyler tarafından algılanan tipolojik yakınlık olabileceğini ortaya atmıştır. Bu durumda, diller arasında benzerlik göstermeyen özelliklerin de öğrenilen üçüncü bir dile aktarılması, dillerin var olan ya da algılanan tipolojik yakınlığıyla açıklanabilmektedir.

Rothman'ın 2010 çalışmasında elde edilen başka bulgular, Birikimli Artış Modeli ile beraber Tipolojik Yakınlık Modeli'nin daha geniş kapsamlı yaklaşımını destekler niteliktedir. İki grup katılımcı ile yapılan çalışmada bir grupta birinci dil İtalyanca, ikinci dil İngilizce ve üçüncü dil İspanyolca, diğer grupta ise birinci dil İngilizce, ikinci dil İspanyolca ve üçüncü dil Portekizce'dir. Bu dillerden İspanyolca, İtalyanca ve Portekizce Latin kökenli diller olarak incelenen sözdizimsel olguda benzer özellikler gösterirken İngilizce farklılık göstermektedir. Bulgular iki gruptaki katılımcıların da üçüncü dildeki özelliğe benzerlik gösteren dildeki özelliği aktardıklarını göstermiştir. Bu durumda bir grupta birinci, diğer grupta ikinci dil

konumunda olan Latin kökenli benzer diller diller arası etkileşime girmişlerdir. Bu durum Birikimli Artış Modeli tarafından, daha önce edinilen tim dillerin diller arası etkileşimem benzer özellikleriyle gireceği öngürüsüyle örtüşmektedir. Bunun yanında, Tipolojik Yakınlık Modeli de bu durumu algılanan (Kellerman, 1983) veya var olan tipolojik yakınlık, edinim sırası gözetmeksizin diller arası etkileşimde belirleyici rol oynayabileceğini öngörmektedir. Bu çalışmada da incelenen dillerin Latin kökenli oluşları tipolojik yakınlık faktörünün belirleyici olabileceğini mümkün kılmaktadır.

Carvalho ve Silva (2006) bir başka çalışmada Tipolojik Yakınlık Modeli ile örtüşen bulgular elde etmişlerdir. Üçüncü dil olarak Portekizce'de biz sözdizimsel yapının ediniminde birinci dilin İspanyolca veya İngilizce olarak karşılıklı değiştiği iki grup katılımcıyla yapılan çalışmada, iki grubun da birinci veya ikinci dil olarak İspanyolca'nın etkisinin Portekizce edinimlerine yansıtılmışlardır. Bunun yanında araştırmacılar İspanyolca'nın ikinci dil olduğu grubun daha üstün performas göstermesini, ikinci dildeki sözdizimsel yapılarıdaki üstdilbilimsel farkındalığın daha gelişmiş olmasına bağlamaktadır.

Alanyazındaki bu tartışmalar ışığında, bu çalışma birinci dili Türkçe olan üçüncü dil olarak İtalyanca öğrenen yetişkin bireylerden alınan veri sunmaktadır. Katılımcıların üçüncü dil İtalyancadaki yeterlik düzeyleri üst-orta düzey ve orta düzey olarak iki grup şeklindedir. Verilerde incelenen dilbilgisel olgu, üçüncü dil İtalyancada nesne düşürme olgusudur. Bu çalışma bağlamında birinci dil olan Türkçe, hem nesne hem de özne konumundaki adıları düşürebilen bir dil olarak, özne düşürme olgusunda İtalyanca ile benzerlik gösterirken, nesne düşürme olgusunda yapısal olarak farklılık göstermektedir. Çalışmada kullanılan testler, bağlamsal olarak Türkçe'nin nesne düşürmeye yapısal olarak izin vereceği, İtalyancanın ise yapısal olarak izin vermeyeceği bağlamlar içermektedir. Katılımcıların dil geçmişlerinde ikinci dil olarak İngilizce bulunmaktadır. Katılımcıların ikinci dili olan İngilizce nesne düşürme olgusu açısından İtalyanca ile benzerlik göstermekte olup testlerde incelenen bağlamlarda nesne düşürmeye izin vermemektedir. Bu çalışmada incelenen diller ve olgular, çok dilli bir ortamda diller arası geçişin sözdizim alanında da anlaşılmasına yardımcı olması açısından ele alınmıştır. Alanyazında üçüncü dil ediniminde diller arası geçişte birinci ve ikinci dillerin rolü üzerine tartışmalara farklı dil kombinasyonlarıyla farklı olgularda sağlanan verilerle farklı bir boyut kazandırması açısından bu çalışma uygulanmıştır.

Sözdizimsel Özellikler

Bu bölümde çalışmada incelenen olguda, katılımcıların dil profillerinde bulunan ve incelenecek olan üç dilin sözdizimsel özellikleri kısaca tanımlanacaktır. Katılımcılara testlerde verilen bağlamlarda, sözcük halinde tekrar edilen nesnelere verilmiştir. Bu sebeple testler katılımcıların bağlam içinde tekrar eden nesnelere kendi ürettikleri cümlelerde nasıl kullandıklarını araştırmaktadır. Bağlam içinde geçmiş olan nesnelere tekrar bahsedilmesi durumunda farklı özellikleri olan İtalyanca, İngilizce ve Türkçenin özellikleri burada örneklenecektir.

İtalyanca

İtalyanca özne düşürmeye izin veren bir dil olmasına rağmen, nesne düşürmeye izin vermeyen bir dildir. Bağlamda bahsedilmiş bir nesneden daha sonra tekrar bahsedilirken vurgusuz nesne olarak tümce yapısında bulunması gerekmektedir.

Önek: Il professore:

Ma quando compri il libro originale?
But when buy (Pres,2Sg) the book original
Fakat ne zaman al-(geniş zaman, 2. Tekil) kitap asıl
When do (you) buy the original book? Asıl kitabı ne zaman alıyorsun?

La studentessa:

Lo compro domani.
it (clitic obj pro) buy (Pres,1Sg) tomorrow
onu (vurgusuz n.) al-(geniş zaman, 1. Tekil) yann I buy it tomorrow.
Onu yann alınm.

* Compro domani. * *Yarın*
alırım. buy (Pres,1Sg) tomorrow
* I buy tomorrow. (Sözdizimsel olarak hatalı)

İngilizce

İngilizce sözdizimi, hem özne düşürme hem de nesne düşürme özelliklerine izin vermemektedir. Nesne düşürmenin uygun olabileceği bağlamlar, nesnenin genel olduğu bağlama özel olmadığı durumlarda görülmektedir.

Bağlam içinde sözcük olarak geçen bir nesnenin tekrar bahsedildiği durumlarda, nesnenin adıl şeklinde tümce yapısında bulunması gerekmektedir.

Önek: Mary: Did you see my keys? Anahtarlarımı gördün mü?

John: I put them in the drawer. Onları çekmeceye koydum.
*I put in the drawer. *Çekmeceye koydum.

Yukarıdaki örnekte, İngilizce için ikinci cümledeki nesne adlı olan *onları* (them) sözdizimsel olarak gereklidir ve düşürülememektedir.

Türkçe

Yukarıdaki İtalyanca ve İngilizce örnekler Türkçede oluşturulduğunda, Türkçede nesne düşürmenin sözdizimsel olarak mümkün olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, Türkçe bir cümlede daha önce tanımlanmış bir nesnenin, bir sonraki tümce yapısında tekrar kullanılmasına gerek yoktur.

Önek: 1a. Ayşe: Anahtarlarımı gördün mü?

- 1b. Ali: Görmedim.
2a. Ayşe: Peki, kitabımı gördün mü?
2b. Ali: Onu gördüm.

Yukarıda verilen örneklerde 1a tümcesinde “anahtarlarımı” sözcüğü nesne konumundadır. Bu tümceyle bağlantılı olarak söylenen ikinci tümcede nesne düşürüldüğü halde, söz edilen varlığın ‘anahtarlar’ olduğu bağlamdan anlaşılmaktadır. Özetlemek gerekirse, İtalyanca ve İngilizcenin tersine, nesne düşürme Türkçenin sözdizimsel bir özelliğidir. Bununla birlikte, 2b örneğinde görüldüğü gibi, Türkçede nesnenin düşürülmemesi gereken bağlamlar da vardır. Bu, ancak nesnenin değiştiği veya vurgulanması gerektiği durumlarda mümkün olmaktadır.

Yöntem

Katılımcılar

Bu çalışmada birinci dili Türkçe, ikinci dili İngilizce olan ve üçüncü dil olarak İtalyanca öğrenen toplam 22 yetişkin katılımcıdan veri toplanmıştır. Katılımcılar üçüncü dil İtalyancadaki yeterlik düzeylerine göre üst-orta ve orta düzey olmak üzere iki gruba dağılmıştır, buna göre 15 katılımcı orta ve 7 katılımcı üst-orta düzeyde bulunmaktadır. Yeterlik düzeyleri, katılımcıların kayıtlı buldukları İtalyanca dil sınıflarında belirlenmiş düzeyleridir. Katılımcıların 20’si İngilizce eğitim veren bir üniversitede seçmeli dil olarak İtalyanca öğrenmektedir. Üst-orta gruptaki 2 katılımcı ise özel bir dil kursunda İtalyanca dersi almaktadır.

Testler

Çalışmada kullanılan testlerden ilki, katılımcıların bir e-postaya cevap vermesini gerektiren yarı kontrollü bir yazma testidir. Üç farklı durum içeren e-postalara cevap yazması istenen katılımcılar testi yazarak tamamlamışlardır. Verilen cevaplarda nesne düşürülmesi İtalyanca için sözdizimsel olarak izin verilmeyen bir durumdur ve aynı bağlam içinde tekrar edilen nesnelerin bulunması, verilebilecek cevaplarda nesnelerin düşürülmeden tekrar edilmesini gerektirmektedir. Bu durumda İtalyanca için sözdizimsel ve bağlamsal olarak en uygun kullanım vurgusuz nesnelerin kullanılmasıdır. Fakat testlerde katılımcıların kullandıkları sözcük biçimindeki açık nesnelere de nesne düşürme yapılmadığı olarak puanlamaya alınmıştır.

Kullanılan diğer test ise bir bağlam tamamlama biçimindedir. Toplam 30 maddeden oluşan testte katılımcıların boşluklar verilmiş diyalogları tamamlamaları istenmiştir. Maddelerden 10 tanesi çeldirici olarak eklenmiştir ve bu maddeler doldurulan boşluklarda geçişsiz eylemler gerektirdiği için nesne düşürme eğilimini ölçmemektedir. Kalan 20 maddede katılımcıların tamamlaması istenen diyaloglarda hedef cevaplar nesnelere birlikte kullanılması gereken geçişli eylemler içermektedir. Katılımcıların bu maddelerde gerekli olan nesnelere düşürüp düşürmedikleri incelenmiştir.

Bulgular

Test 1 (E-postalara cevap yazma)

Her iki yeterli grubundaki katılımcıların toplam puanları iki grup arasında karşılaştırma yapmak için kullanılmıştır. Bu testi alan katılımcıların sayısı orta düzeyde 14, üst-orta düzeyde ise 7dir. Bu testte nesne kullanımını gerektiren bağlam sayısı, katılımcıların verdikleri cevaplar üzerinden hesaplanmıştır. Katılımcıların kurdukları cümleler yapısal olarak İtalyancada geçişli bir eylem içerdiğinde nesne için de gerekli bağlam oluşmaktadır. Bazı cümlelerde katılımcılar kendi yazdıkları cümlelerde sözdizimsel olarak nesne gerektiği halde nesneyi düşürmüşlerdir. Bu durumlar aşağıdaki tabloda “Düşürülen Nesnelere” başlıklı sütunda gerekli bağlam sayısı üzerinden yüzdelik olarak gösterilmiştir. “Sağlanan Nesnelere” başlıklı sütunda ise gereken yerlerde doğru şekilde sağlanan nesnelere sayısı yüzde olarak verilmiştir.

Tablo 1. E-posta yazma testi sonuçları

	Düşürülen nesne sayısı (yüzde)	Sağlanan nesne sayısı (yüzde)	Gerekli bağlam sayısı
Orta	12.2	87.8	67
Üst-orta	26.6	73.4	30

İki yeterli grubuna ait sonuçlar karşılaştırıldığında, orta grubun üst-porta gruba kıyasla İtalyancanın sözdiziminin izin verdiği yapıdan daha çok saptığı görülmektedir. Gerekli bağlam sayıları, katılımcıların verdikleri cevaplar üzerinden sayılarak hesaplanmıştır. Orta yeterli düzeyindeki katılımcı sayısı daha fazla olduğu için, alınan cevap ve dolayısıyla gerekli bağlam sayıları, üst-orta düzey grubundan daha fazla görünmektedir. Gruplardaki katılımcı sayılarının eşit olmayışı, yalnızca sayılara bakılarak bir karşılaştırma yapılmasını güvenilir kılmamaktadır. Bu sebeple iki grup arasındaki farklılık, parametrik olmayan Mann-Whitney testi yapılarak da incelenmiş, test sonuçlarına göre iki grup arasında istatistiksel olarak önemli fark bulunmamıştır $U=45.00$, $p>.05$, $r=-.22$.

Test 2 (Bağlam tamamlama)

Bu testteki puanlar, katılımcıların bağlamları tamamlamak için yazıkları cümlelerde nesnelere sağlayıp sağlamadıklarına göre hesaplanmıştır. Katılımcıların gerekli bağlamlarda sağladıkları hem vurgusuz hem de sözcük halindeki nesnelere “1” puan alırken, gerektiği halde nesne düşürdükleri tümceler “0” olarak puanlanmıştır.

sayılarak hesaplanmış ve katılımcı sayısı ile doğru orantılı olarak artmıştır. Yapılan istatistiksel testin sonuçları da iki yeterlik grubu arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bu veriler ışığında, bu çalışmada incelenen yeterlik düzeyinin sonuçların yorumlanmasında anlamlı bir değişken olmadığı çıkarılabilir.

Bağlam tamamlama testinin sonuçları ise iki yeterlik düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Diğer testin de sonuçlarıyla birlikte ele alındığında, bu çalışmadaki yeterlik düzeyi katılımcıların testlerdeki performanslarını açıklamakta anlamlı bir değişken oluşturamamıştır. Bağlam tamamlama testinde üst-orta düzey yeterlik grubundaki katılımcıların nesne düşürme eğilimi orta gruba kıyasla çok daha düşük olmuştur. Bu sonuç, katılımcıların, İtalyancanın sözdizim yapısını ve nesne sağlama zorunluluğu olduğunu aşamalı olarak edindiklerini gösterebilir.

Edinilen sonuçların üçüncü dil edinim modelleri ışığında yorumlamak için, üç temel modelin yorumu başlıklar halinde devam edecektir.

İkinci Dil Faktörü Modeli: Bu modelin üçüncü dil edinimi süreci ile ilgili öngörülerine göre, çalışmada üçüncü dil olarak İtalyanca öğrenenler, nesne düşürme olgusunda ikinci dilleri olan İngilizcedeki yapıyla benzerlik göstererek nesne düşürmemeleri beklenirdi. Nesne düşürmeye izin veren tek dil, bu çalışmadaki katılımcıların dil profillerinde yalnızca birinci dil olan Türkçedir. Üçüncü dil İtalyancayla benzerlik gösteren ve İtalyancanın edinimini destekleyen ikinci dil konumundaki İngilizcenin İtalyancadan farkı ise adıl nesnelere eyleme göre konumudur. İtalyanca nesne konumundaki adları eylemden önce yerleştirirken İngilizce eylemden sonra yerleştirmektedir. Bu durumda, İkinci Dil Faktörü modeli, ikinci dil İngilizcenin üçüncü dil İtalyancada hem destekleyici hem de ket vurucu etkisinin olabileceğini; nesne düşürme eğiliminin az olacağını fakat nesnenin eyleme göre konumlandırılışının İngilizcenin etkisiyle İtalyancadan yanlış olarak eylemden sonra olacağını öngörebilir. Öngörülen bu durum yalnızca orta yeterlik düzeyindeki üç katılımcıdan alınmıştır. Katılımcıların çoğunluğunda böyle bir eğilim görülmemiştir. Dolayısıyla İkinci Dil Faktörü modelinin öngürüsünü destekleyebilecek veri bu çalışmada elde edilmemiştir.

Birikimli Artış Modeli: Bu model, daha önce edinilmiş tüm dillerin, D3 edinimi sırasında diller arası geçişte kaynak dil olabileceğini savunmaktadır. Edinilmiş olan dillerin etkisi yalnızca destekleyici durumlarda görülürken, dillerin farklılık gösterdiği ket vurucu durumlarda diller arası etkileşimin olmayacağı öngörülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen verileri açıklamakta Birikimli Artış Modeli yaklaşımı benimsendiğinde, yapılabilecek açıklamada bazı boşluklar kalmaktadır. Katılımcıların ikinci dili İngilizce nesne düşürme olgusunda İtalyancayla benzerlik göstermesine rağmen, elde edilen veri nesne düşürme eğiliminin her iki yeterlik düzeyinde de görüldüğünü ortaya koymuştur. D1 konumundaki Türkçenin nesne düşürebilen bir dil olarak D3 İtalyancanın edinimine olası etkisini açıklamak bu modelde mümkün görünmemektedir.

Tipolojik Yakınlık Modeli: Bu modelin öngördüğü diller arası geçiş için kaynak dili belirleyecek faktör, var olan veya algılanan tipolojik yakınlıktır. Birikimli Artış Modelinin, diller arası geçiş olgusunda ortaya çıkan önceden öğrenilmiş dillerin ket vurduğu durumları açıklamakta bıraktığı boşluğu doldurmak üzere ortaya çıkan bu model ışığında bu çalışmadan elde edilen veriler incelendiğinde, katılımcıların nesne düşürme eğiliminin D1 Türkçe etkisiyle açıklanabilir. Özne düşürme özelliği ortak olan D1 Türkçe ve D3 İtalyancanın bu yönleriyle benzedikleri algısıyla D3 İtalyancada nesne düşürme eğilimi göstermeleriyle yorumlanabilir.

Orta düzey yeterlik grubundaki üç katılımcının verisinde görülen eylemden sonra konumlandırılmış vurgusuz nesnelere yorumlanabilecek D2 İngilizce etkisi de, bu model içinde öğrenilmiş tüm dillerin diller arası etkileşim için kaynak oluşturabileceği görüşüyle açıklanabilir. İtalyancanın sözdizim yapısına uymamasına rağmen sonuçlar kısmında rapor edilen kullanımlar, katılımcıların ikinci dili olan İngilizcenin sözdizim yapısıyla paralellik göstermektedir.

Katılımcılardan elde edilen sonuçlar daha geniş bir çerçevede incelendiğinde, nesne düşürme eğiliminin yeterlik düzeyi arttıkça azaldığı ve hedef dildeki yapıların aşamalı olarak edinildiği gözlenebilir. Bu çalışmada kapsamındaki katılımcı gruplarında dil yeterlik düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya koymamıştır. Fakat bu duruma gruplardaki katılımcı sayılarının eşit olmaması ve toplam sayının parametrik testlere uygun olmayışı gibi sınırlılıkların olması neden olarak yorumlanabilir. Üçüncü dil İtalyancanın izin vermediği fakat katılımcıların kullandıkları yapılar, katılımcıların hem birinci dili olan Türkçeden hem de ikinci dil İngilizceden olası etkileşimlerin olabileceğini göstermiştir.

Kaynakça

- Bardel, C. & Falk, Y. (2007). The role of the second language in third language acquisition: The case of Germanic syntax. *Second Language Research* 23(4): 459-484.
- Bardel, C. & Falk, Y. (2010). Object pronouns in German L3 syntax: Evidence for the L2 status factor. *Second Language Research*, 27(1), 59-82.
- Cabrelli Amaro, J., Flynn, S., Rothman, J. (2012). Third language acquisition in adulthood. J. Cabrelli Amaro, Suzanne Flynn & Jason Rothman (Haz.). *Third Language Acquisition in Adulthood* içinde. Amsterdam: John Benjamins.
- Cenoz, J. (2001). The effect of linguistic distance, L2 status and age on crosslinguistic influence in third language acquisition. J. Cenoz, B. Hufeisen, ve U. Jessner (Haz.). *Crosslinguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic Perspectives* içinde. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cenoz, J. (2003). The role of typology in the organization of the multilingual lexicon. J. Cenoz, B. Hufeisen, ve U. Jessner (Haz.). *The Multilingual lexicon* içinde. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Carvalho, A. M., & Silva, A. J. B. (2006). Cross-Linguistic influence in third language acquisition: The case of Spanish-English bilinguals' acquisition of Portuguese. *Foreign Language Annals*, 39(2), 185-202.

- Flynn, S., Foley, C., & Vinnitskaya, I. (2004). The cumulative-enhancement model for language acquisition: Comparing adults' and children's patterns of development in first, second and third language acquisition of relative clauses. *The International Journal of Multilingualism*, 1(3).
- Falk, Y. & Bardel, C. (2011). Object pronouns in German L3 syntax: Evidence for the L2 status factor. *Second Language Research* 27(1): 59-82.
- Hulk, A. ve Müller, N. (2000). Bilingual first language acquisition at the interface between syntax and pragmatics. *Bilingualism: Language and Cognition* 3, 227-244.
- Iverson, M. (2010). Informing the age-of-acquisition debate: L3 as a litmus test. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 48(2).
- Kellerman, E. (1983). Now you see it, now you don't. S. Gass & L. Selinker (Haz.), Language transfer in language learning içinde (ss. 112-134). Rowley, MA: Newbury House.
- Paradis, J ve Navarro, S (2003). Subject realization and crosslinguistic interference in the bilingual acquisition of Spanish and English. *Journal of Child Language* 30, 1-23.
- Rothman, J. , Cabrelli Amaro, J. (2010). What variables condition syntactic transfer? A look at L3 initial state. *Second Language Acquisition Research*, 189-218.
- Rothman, J., Iverson, M., Judy, T. (2010). Introduction: Some notes on the generative study of L3 acquisition. *Second Language Research*, 27(1), 5-19.
- Serratrice, L, Sorace A, ve Paoli, S. (2004). Crosslinguistic influence at the syntax- pragmatic inter-face: Subjects and objects in English-Italian bilingual and monolingual acquisition. *Bilingualism: Language and Cognition* 7, 183-205.

Crosslinguistic Influence: Syntactic Development and Object Drop in Multilingual Contexts

Abstract

Many recent studies on bilingualism, trilingualism or multilingualism investigate the phenomenon of cross-linguistic influence (bkz. Hulk and Müller, 2000; Serratrice, Sorace and Paoli, 2004; Cenoz, 2003). Among other factors, the influence of typological similarity between languages, the order of acquisition and proficiency levels in languages during third language have been some of the issues widely discussed in the literature (see Cenoz, 2003; Bardel & Falk, 2010; Flynn, Foley & Vinnitskaya, 2004; Iverson, 2010; Rothman, 2010). The current study investigates the object drop phenomenon which displays different patterns in Turkish, English and Italian. The participants were 22 adult speakers of Turkish (L1), English (L2) and Italian (L3), with intermediate and upper intermediate levels in L3 Italian. Data were collected through written dialogue completion and discourse completion tasks. The results showed that the participants transferred the syntactic order of Turkish pronominal objects to Italian, which differs from Turkish in the investigated positions. A small number of instances which display an order similar to L2 have also been observed. These findings are compatible with Typological Proximity Model (Rothman ve Cabrelli Amaro, 2010), according to which both L1 and L2 can stand as a source of cross-linguistic influence over L3 and that the determining factor could be either typological similarity or perceived similarity between languages

Keywords: crosslinguistic influence, object drop, third language acquisition, theories of multilingual acquisition